

- ³⁸ *Jak Česká republika snižuje globální chudobu: Stínová zpráva o zahraniční rozvojové spolupráci – retrospektiva pěti let.* Praha, FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2010. On-line: ([fors.cz/assets/files/Dokumenty/aidwatch_2010.pdf](https://www.fors.cz/assets/files/Dokumenty/aidwatch_2010.pdf)).
- ³⁹ Míhálík, Jan et al.: *Least but not Last? Least Developed Countries in Official Development Assistance of Visegrad Four Countries.* On-line: (www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_292.pdf).
- ⁴⁰ Internetové stránky FoRS – Českého fóra pro rozvojovou spolupráci. On-line: (<https://www.fors.cz>).
- ⁴¹ *Jemenu hrozí, že přijde o českou pomoc.* Aktuálně.cz, 15. 1. 2010. On-line: (aktualne.centrum.cz/zahranici/blizky-vychod/clanek.phtml?id=658017).
- ⁴² Tisková zpráva FoRS: *Evropský komisař vyzval Českou republiku k většímu zapojení do rozvojové spolupráce EU*, 7. 10. 2010; *Záznam tiskové konference náměstka Tomáše Duba a evropského komisaře Andrise Piebalgse*, 7. 10. 2010. On-line: (www.mzv.cz/file/542439/_01__Stopa_1.mp3).
- ⁴³ *Praha věnuje 1,85 milionu korun na stavbu školy v Etiopii.* ČTK, 25. 5. 2010.
- ⁴⁴ Global Humanitarian Assistance: *GHA Report 2010.* Wells: Development Initiatives, 2010; Econnect: *Charita ČR si dnes připomíná Světový humanitární den*, 19. 8. 2010. On-line: (ecn.cz/txt_zpr_full.stm?x=2243091); vlastní výpočty.
- ⁴⁵ On-line: (www.skutecnapomoc.cz/).
- ⁴⁶ European Commission: *Europeans, development aid and the Millennium Development Goals, Special Eurobarometer 352*, September 2010.
- ⁴⁷ *Zpráva z evaluace projektů zahraniční rozvojové spolupráce České republiky s Mongolskem*, 15. 11. 2010. On-line: (www.mzv.cz/public/6a/da/aa/573100_475313__1MNG_eval_report_final.pdf).
- ⁴⁸ Tamtéž, s. 8.

Kapitola 20

Kulturní rozměr české zahraniční politiky

Jana Peterková

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA

Pro kulturní rozměr české zahraniční politiky představoval rok 2010 období, zčásti charakterizované určitým útlumem, zejména ve srovnání s intenzivní činností a množstvím kulturních projektů realizovaných v období českého předsednictví v Radě Evropské unie. Zároveň však probíhala další z mimořádných akcí, a to česká účast na Světové výstavě EXPO 2010 v Šanghaji. Tuto událost je také možné označit jako jeden z vrcholů činnosti v oblasti kultury v uplynulém roce. Paralelně ovšem probíhala celá řada dalších projektů a akcí, zaměřených na posílení obrazu České republiky v zahraničí a rozvoj jejích kulturních kontaktů.

Ve sféře politických diskusí neopustila kultura ani v roce 2010 pozici spíše minoritního tématu, které nevyvolává žádné výraznější střety či diskuse na politické scéně a které pro žádnou ze zúčastněných stran nepředstavuje zásadní otázku. Ve srovnání s předchozími lety nedošlo k žádnému zásadnímu posunu a míra pozornosti věnovaná tomuto tématu zůstala v zásadě stejná. Diskuse, které jsou případně vedeny, se týkají především vlastního výkonu kulturní dimenze české zahraniční politiky a odehrávají se v rovině státní správy a zúčastněných aktérů. Také většina dříve přijatých dokumentů¹ zůstala v platnosti. Míru jejich naplňování však nelze zcela přesně určit. V souvislosti s *Koncepcí jednotné prezentace České republiky*² lze hovořit spíše o tichém zapomnění než o jakékoli míře naplňování. Je např. takřka nemožné nalézt jakékoli informace o činnosti Komise pro jednotnou prezentaci, jež byla zřízena právě zmíněnou Koncepcí. V reálném čase byla naopak naplněna *Koncepcí účasti České republiky na Světové výstavě EXPO 2010 Šanghaj*.³ Účast České republiky je možno hodnotit jako velmi úspěšnou (viz *Agenda*).

Ke konci roku 2010 byla také zmiňována potřeba formulace nové koncepce české zahraniční politiky. Je ovšem otázkou, do jaké míry bude tato nová koncepce reflektovat právě její kulturní dimenzi. Významný dokument představuje rovněž usnesení⁴ vlády České republiky z dubna 2010 o pokračování *Programu podpory českého kul-*

turního dědictví v zahraničí na léta 2011–2015, zaměřeného na podporu krajanských komunit v zahraničí (viz *Agenda*). Kultura, ve smyslu zahraniční prezentace státu, se dostala rovněž jako téma do politických prohlášení, kdy v dubnu 2010 hovořil Alexandr Vondra o zahraničněpolitických prioritách na straně ODS, kde mj. zmínil nutnost zlepšení způsobu prezentace České republiky v zahraničí, zejména s ohledem na koordinaci činnosti zúčastněných aktérů.⁵

Následné volby výrazně ovlivnily, rovněž v souvislosti s kulturní dimenzí české zahraniční politiky, dění na politické scéně. Ve složení Poslanecké sněmovny i Senátu došlo k řadě změn. Z činnosti Poslanecké sněmovny lze jako poslední veřejně přístupný dokument uvést zápis ze 14. schůze Podvýboru zahraničního výboru pro prezentaci České republiky v zahraničí a vnější ekonomické vztahy PS PČR ze 4. 4. 2010, která byla věnována problematice veletrhů a výstav a jejich podpoře v roce 2010. Do voleb byla tato schůze posledním oficiálním setkáním daného podvýboru. V souvislosti s povolebním vývojem i řadou jednání došlo v srpnu 2010 k ustavení Podvýboru⁶ pro styky s krajany, prezentaci České republiky v zahraničí a vnější ekonomické vztahy. Následně byl 24. 11. 2010 zvolen předseda a členové tohoto podvýboru. Sám zahraniční výbor ve své činnosti akcentoval, z témat blízkých tomuto podvýboru, zejména téma ekonomické diplomacie.

Stálá komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí pokračovala i v roce 2010 ve své činnosti v tématech, kterým se věnovala i v letech předchozích. Lze zmínit např. veřejné slyšení komise na téma Česká škola bez hranic⁷ nebo uspořádání přehlídky krajanských souborů.⁸ Rovněž Komise doznala po podzimních senátních volbách určitých personálních změn a 8. 12. 2010 se konala její 1. schůze v novém volebním období. Náplní setkání byl kromě volby funkcionářů Komise také plán činnosti na rok 2011. Jako zajímavý příklad zapojení představitelů zákonodárského sboru do spolupráce v oblasti kultury lze zmínit společný koncert českých a britských zákonodárců 18. 12. 2010 v katedrále Sv. Víta na Pražském hradě.

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRAŇIČNÍ POLITIKY: AGENDA, UDÁLOSTI

Dohody o kulturní spolupráci

Tento aspekt kulturní dimenze české zahraniční politiky je již tradičně oblastí bez zásadních výkyvů či významných mezníků. Rovněž v roce 2010 nově vstoupily v platnost také smlouvy, zaměřené svým obsahem prioritně na oblast kultury či školství. Jako příklad lze uvést sjednání *Prováděcího programu spolupráce v oblasti školství, mládeže, sportu a kultury mezi vládou České republiky a vládou Korejské republiky na léta 2009–2011* (č. 16/2010 S.m.s.), sjednání *Programu spolupráce v oblasti kultury, školství, vědy a sportu mezi vládou České republiky a vládou Peruánské republiky na léta 2010–2012* (č. 17/2010 S.m.s.) nebo *Ujednání mezi Ministerstvem školství, kultury a vědy Mongolska o spolupráci v oblasti školství, vědy a mládeže na léta 2010–2013* (č. 52/2010 S.m.s.).

Legislativa

V červenci 2010 se Česká republika také, jako jedna z posledních členských zemí EU, připojila k *Úmluvě o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů* z roku 2005. Cesta tohoto dokumentu ke vstupu v platnost byla poněkud delší, když vládou byla tato úmluva přijata již v roce 2007.⁹ Při prvním předložení Parlamentu ČR v roce 2007 Senát navzdory doporučení zodpovědných výborů nepřijal usnesení, a tudíž nebyl dán souhlas k ratifikaci. Uváděným důvodem¹⁰ byly zejména výhrady některých senátorů k víceznačnosti a nejasnosti některých pojmů. Jak uvedla i vláda, v předkládací zprávě pro Parlament ČR¹¹ při opětovném předložení smlouvy byl výsledný stav označen jako precedenční a po vyjádření názoru ze strany MZV ČR byla Úmluva znovu předložena k projednání v obou komorách PČR počátkem roku 2010. Pro přijetí této Úmluvy hovoří české zahraniční zájmy, kdy otázku ratifikace je nutné vidět mj. ve spojitosti s působením České republiky v rámci UNESCO i členstvím v EU, která se jako celek k Úmluvě již připojila. Navíc ČR neměla v době projednávání na vnitrouní úrovni k této Úmluvě žádné výhrady. Při druhém projednávání již obě komory Parlamentu ČR vyslovily s Úmluvou souhlas a ve Sbírce mezinárodních smluv bylo posléze přistoupení České republiky k této Úmluvě vyhlášeno 9. 11. 2010.¹²

Činnost v rámci UNESCO

Rok 2010 je v činnosti UNESCO označen jako Mezinárodní rok sblížení kultur. UNESCO zařadilo při této příležitosti do svého plánu také 10 akcí z České republiky.¹³ V institucionální rovině se v roce 2010 konala dvě zasedání Výkonné rady UNESCO, a to 184. (30. 3.–15. 4.) a 185. zasedání (5.–22. 10.). Zmíněna byla témata jako dopad finanční krize na rozvojové země, ochrana města Jeruzaléma či otázka vývoje a rekonstrukce pásma Gazy, stejně jako pravidelné zprávy generálního tajemníka.¹⁴ Rovněž je třeba připomenout již zmiňované přistoupení k *Úmluvě o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů*. Probíhaly také přípravy projektů na rok 2011, který UNESCO vyhlásilo Rokem chemie. Pro Českou republiku se nabízí v této souvislosti skvělá příležitost s odkazem na významného českého vědce Ottu Wichterleho a jeho dílo. Česká republika je pro rok 2010 také zastoupena v pěti volených orgánech UNESCO. S ohledem na tradici české egyptologie je možné uvést jako příklad Výkonný výbor pro založení Núbijského muzea v Asuánu a Národního muzea egyptské civilizace v Káhiře,¹⁵ jehož členem byl zvolen prof. Miroslav Verner.

Státní kulturní politika¹⁶ – zahraniční rozměr

Již v roce 2009 byl vládou¹⁷ vzat na vědomí *Plán implementace státní kulturní politiky na léta 2009–2014*. Pro rok 2010 vyplývají z tohoto plánu především úkoly týkající se promítnutí potřeb zahraniční kulturní politiky do návrhu státního rozpočtu na rok 2011. Patří sem také příprava a realizace Českého kulturního festivalu na Světové výstavě EXPO 2010. V souvislosti s uzavíranými dohodami o kulturní spolupráci je možné zmínit také požadavek tohoto plánu na zohlednění priorit zahraniční kulturní politiky při přípravě a projednávání nově sjednávaných smluvních dokumentů.

Prezentace kultury

Na úrovni všeobecné prezentace České republiky pokračoval projekt *Česká Nej*, přibližující nejzajímavější české přírodní krásy či kulturní památky, třetím dílem výstavy. Dalším z realizovaných projektů, který se stal součástí prezentačních aktivit českých zastupitelských úřadů, byla výstava *Ano, Masaryk* věnovaná 160. výročí narození Tomáše Garriguea Masaryka. V průběhu roku probíhala jednání o novém vizuálním stylu Ministerstva zahraničních věcí ČR a také o nové podobě webových stránek (www.czech.cz). Rovněž byla představena nová podoba prezentačních předmětů pro potřeby zastupitelských úřadů i dalších představitelů státu.

Velmi výrazná je, s ohledem na multilaterální spolupráci, také spolupráce na mezinárodní rovině. Příkladem může být aktivita MZV (OKKP) v rámci Středoevropské kulturní platformy¹⁸ a společná expozice tohoto uskupení na 13. mezinárodním festivalu fotografií a vizuálního umění „PHoto España“. Tato expozice byla věnována tématu modernizace v architektuře, kde České republice připadlo období 70. a 80. let (fotografie Pavla Fryče). Souběžně pokračovala i činnost v oblasti přípravy a realizace putovních výstav,¹⁹ určených především pro potřeby zastupitelských úřadů v zahraničí. Významným projektem multilaterální mezinárodní spolupráce je také účast České republiky ve strukturách Visegrádské čtyřky. Na rok 2011 je plánován projekt „Folklor – tradice i současnost“.²⁰

V rámci předsednictví v Radě Evropské unie se vždy na území předsedajícího státu koná společná kulturní akce. Tak jako se v průběhu českého předsednictví konala podobná akce ve Slavonicích, v rámci belgického předsednictví byl v listopadu 2010 (18.–19. 11. 2010) realizován projekt *Romská kultura ve středoevropském kulturním prostoru* (*Celebrations of Sounds and Colours – Roma Culture in Central Europe*) v belgickém Gentu. Za českou stranu zde vystoupila známá skupina Gipsy.cz. V Gentu se uskutečnil také Týden romského filmu, kde byl promítán český film *Indián a sestřička*.

Pokračovala také celá řada projektů, připravených původně pro české předsednictví v Radě EU, např. výstava *Jeden den v životě České republiky*, jež byla dána k dispozici Úřadu vlády ČR. Tento konkrétní projekt by měl být i archivován s cílem opakovat jej po 30 letech. Dále třeba výstava *New Face of Prague*, prezentující současnou pražskou architekturu po roce 1990. V březnu 2010 byla výstava uvedena ve Vídni. Probíhala také rekonstrukce webových stránek Českých center²¹ (ČC), jejímž hlavním cílem byla modernizace podoby stránek i příjemné uživatelské prostředí.

Ke stálým projektům realizovaným Českými centry patří bezesporu velmi úspěšná *Noc literatury*.²² V květnu (12. 5.) roku 2010 proběhl již čtvrtý ročník tohoto mimořádného projektu s podtitulem *Evropou mezi řádky. České osobnosti čtou evropskou literaturu na atraktivních místech Prahy*. Dějištěm tohoto ročníku se stala pražská Malá Strana. Projekt je významný jak svou multilaterální dimenzí, zapojením řady členů pražského sdružení kulturních institutů EUNIC, ale také přispěním mnoha významných českých osobností a v neposlední řadě širokou odezvou veřejnosti. Pro rok 2011 bylo již v září 2010 přihlášeno 15 zemí.

Významnou dimenzi představují v agendě Českých center multilaterální projekty s mezinárodním přesahem. Za všechny již v minulosti realizované lze připomenout

projekt *Alter Ego*²³ nebo *Generation 89*.²⁴ V roce 2010 probíhaly přípravné práce na novém projektu, na němž se Česká centra spolupodílejí. Jde o projekt pod názvem *Fashion Road*,²⁵ zaměřený na vztah módy, designu a národní identity. Žádoucí vazbu na priority zahraniční politiky představuje jeho napojení na tzv. Východní partnerství, iniciativu podporovanou i českou vládou a především MZV. Tento projekt je mimořádný také po institucionální stránce, kdy představuje multilaterální projekt na úrovni celoevropské úrovni, kde zejména Česká centra představují jednoho z klíčových partnerů.

V tematické rovině dochází rovněž k propojování čistě kulturních témat s dalšími oblastmi. Již poměrně známá i využívaná je možnost propojení kulturních a např. ekonomických zájmů (viz EXPO 2010²⁶). Prostřednictvím kulturních projektů lze aktivním a také atraktivním způsobem prezentovat zemi, zvýšit intenzitu vzájemných kontaktů a tu následně využít i pro rozvoj, ať už obchodních kontaktů či turistického ruchu. Kultura působí jako iniciační a doprovodný prvek, který usnadňuje jakoukoli další činnost, tedy i rozvoj hospodářských vazeb. Proti minulým létům se jedná o určitý posun ve vědomí významu propojování těchto oblastí a ve snaze využít toto spojení pro prezentaci státu v zahraničí. Jiným z možných směrů pro ČC²⁷ je např. oblast vědy, výzkumu a technologií. Již výše zmiňovaný projekt, spojený se jménem Otty Wichterleho, lze využít i v dlouhodobém horizontu jako příklad českého příspěvku světové vědě. I v rámci organizační struktury MZV samého jde o možnost společných projektů např. OKKP s obchodně-ekonomickými úseky jednotlivých zastupitelských úřadů i přímo s odbory zabývajícími se podporou vnějších ekonomických vztahů. Nabízí se i možnost mezirezortní spolupráce např. s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR či s Akademií věd ČR. Z hlediska dlouhodobého efektu se však nesmí jednat pouze o nahodilé projekty spolupráce. Cílem musí být dlouhodobě fungující koordinace zúčastněných aktérů v rovině tematické, organizační i finanční.

EXPO 2010

Světová výstava EXPO 2010 v Šanghaji představovala pro kulturní dimenzi české zahraniční politiky podobnou výzvu jako české předsednictví v Radě EU v roce 2009. Cílem české účasti, jak je ostatně zmíněno také v *Koncepci české účasti na Světové výstavě EXPO 2010 Šanghaj*,²⁸ byla především ekonomická a kulturní propagace ČR.²⁹ Doprovodné programy se soustředily do zvláštního výstavního prostoru tzv. Multimedia Hall, ve kterém probíhal každý měsíc některý z připravených projektů.³⁰ Brány výstavního areálu se uzavřely 31. 10. 2010. Česká republika dosáhla na této výstavě mnoha úspěchů, např. s ohledem na počet návštěvníků, který přesáhl již na začátku října 8 milionů, čímž byl překonán rekord Světové výstavy EXPO v Bruselu 1958.³¹ Český pavilon získal po dlouhých letech také cenu *Mezinárodního úřadu pro EXPO* (BIE), stříbrnou medaili za kreativitu. Navíc toto nebylo jediné ocenění českého pavilonu, pozornost si jistě zaslouží i cena za doprovodné programy, kterou české účasti udělili sami organizátoři.³²

Z pohledu domácí dimenze veřejné i kulturní diplomacie si zmínku jistě zaslouží výstava v Českém centru Praha věnovaná průběhu a výsledkům české účasti na Světové výstavě EXPO 2010. Sama expozice, jež pro českou veřejnost představuje mož-

nost jak se seznámit s českou účastí na výstavě, navíc nebyla omezena na výhradně jednostrannou prezentaci české účasti, ale byla doplněna o celou řadu doprovodných programů,³³ např. o kreativní workshop pro žáky a studenty základních i středních škol.³⁴ K budoucím projektům by v této souvislosti mohla patřit i obdoba již v minulosti (v souvislosti s předcházejícími výstavami EXPO) realizovaných projektů *Ozvěny EXPO*. A již nyní je nutné začít uvažovat o podobě české účasti na příští výstavě EXPO, která se uskuteční v roce 2015 v italském Miláně.

Krajanské vztahy a výuka českého jazyka

V dubnu 2010 se na půdě Senátu konal zajímavý seminář *Česko-slovenské vztahy a krajané*, spoluorganizovaný zmocněncem ministra zahraničních věcí pro krajanské záležitosti.³⁵ Dotčena byla celá řada aktivit krajanských sdružení zejména v oblasti kultury, jakkoli zazněly i kritické připomínky, týkající se např. slovenského zákona o státním jazyku či vnímání slovenských Čechů jak v České republice, tak i na Slovensku.

K dalším aktivitám roku 2010 lze zařadit i již v loňském roce zmiňovaný projekt *Česká škola bez hranic*³⁶ a jednání jeho představitelů s ministerstvem školství o jeho uznání. Rezort školství považuje, na rozdíl od ministerstva zahraničních věcí i senátní komise pro krajany, tento projekt zatím spíše za doplňkovou aktivitu než za plnohodnotnou výuku. Institucionální uznání, jež by si patrně vyžádalo i změnu školského zákona, by mohlo např. napomoci jak zkvalitnění výuky, tak také v řadě administrativních záležitostí. Řešení celé záležitosti je nicméně stále na počátku.

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Ani v okruhu aktérů nebyly v roce 2010, oproti předchozím letům, zaznamenány žádné výraznější změny. Vůdčí role zejména ve vztahu k působení v zahraničí zůstala Českým centřům, jako příspěvkové organizaci MZV a rovněž Odboru pro kulturu, komunikaci a prezentaci Ministerstva zahraničních věcí ČR (OKKP MZV). V rámci organizační struktury MZV byla také zrušena poměrně nedávno vytvořená pozice koordinátora pro veřejnou diplomacii. Interní zdroje pak hovoří o možných dalších organizačních změnách ve struktuře MZV, ve vztahu k prezentaci státu, které by neměly zůstat na úrovni kosmetických úprav. Jsou však spíše otázkou vývoje dalšího roku.

Zejména státní správa se musela potýkat s dramatickým omezením finančních prostředků, což ovlivnilo jak rozsah sítě zahraničních zastoupení (jak MZV,³⁷ tak i ČC), tak i počet realizovaných projektů. Dle dostupných informací³⁸ nebyly ani tak dotčeny programové priority jako spíše intenzita činnosti. I v případě úsporných opatření je však nutné akcentovat v rozhodování vazbu na priority zahraniční politiky a úroveň dosavadních vztahů s hostitelskými státy. Dosud se také nepodařilo nastavit dlouhodobě fungující systém koordinace, vzájemné informovanosti a sdružování finančních prostředků mezi zúčastněnými subjekty na úrovni koordinované prezentace státu v zahraničí, tedy i s ohledem na ekonomickou (CzechTrade, CzechInvest) či turistickou (CzechTourism) oblast.

Z předchozích let přetrvává i spolupráce s dosavadními partnery. Jako velmi přínosná byla v roce 2010 hodnocena např. spolupráce ČC s Fakultou multimediálních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Obecně je spolupráce s akademickou sférou pokládána za jeden z prostředků jak i do budoucna dále obohatit činnost ČC³⁹ zejména o nové nápady ze strany studentů. Na další léta proto ČC uvažují o možnosti zapojit do programů spolupráce také další české vysoké školy. Existuje předpoklad vyšší intenzity spolupráce do dalších let např. s Ministerstvem kultury ČR. Z pohledu spolupráce různých aktérů je nesporně důležitý také mezinárodní aspekt a spolupráce českých subjektů na mezinárodních projektech. Jednou z nejuspěšnějších je v celoevropském měřítku česká účast v *Evropské síti národních kulturních institutů*⁴⁰ (EUNIC). Je víc než potěšitelné, že česká účast, reprezentovaná Českými centry, je velmi aktivní a ostatními účastníky také vysoce ceněná. V září 2010⁴¹ se v Praze uskutečnila prezentace aktivit EUNIC, kterou hostilo MZV ČR. Setkání bylo mj. zaměřeno na zhodnocení dosavadní činnosti pražského *clusteru* a také na představení⁴² budoucích projektů.

Mezi nestátními aktéry je nutno zmínit v první řadě společnost ProCulture o.p.s., jež si udržuje své výrazné postavení na české scéně zejména s ohledem na koncepční a systémové otázky v oblasti kultury. A také další aktéry, spolupracující se státní správou na jejích projektech (např. Česká centra) – TAP TAP Orchestra, sdružení Post Bellum či další instituce nebo organizace. Zároveň je sem možné zahrnout i celou plejádu výkonných umělců, kteří prostřednictvím spolupráce se státními institucemi reprezentují kulturu České republiky v zahraničí.

KULTURNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY VE VEŘEJNÉM A MEDIÁLNÍM PROSTORU

Již tradičně patřil největší prostor v médiích aktuální události sezóny, v tomto případě Světové výstavě EXPO a průběhu české účasti. V závěru roku také jejímu zhodnocení. Mezi institucemi patří opět v souladu s praxí předchozích let největší prostor Českým centřům a jejich činnosti. Velká pozornost byla v druhé polovině roku věnována rozhodování mezinárodní komise o udělení titulu Evropské hlavní město kultury 2015. Finálový „zápas“ mezi Ostravou a Plzní byl událostí v médiích i mezi veřejností hojně sledovanou a často komentovanou. Zejména zapojení veřejnosti v obou finálových městech bylo skutečně mimořádné. Vítězem soutěže se nakonec stala Plzeň.

V souvislosti s finanční krizí se v médiích již v lednu 2010 objevila informace o sníženém rozpočtu zahraničního vysílání (Český rozhlas 7) o 15 procent. Zmiňovaná částka vyloupena z jednání mezi Českým rozhlasem a Ministerstvem zahraničních věcí ČR. Podle vyjádření pracovníků zahraničního vysílání by neměl být dopad dramatický s ohledem na pokrytí cílových oblastí krátkovlnným vysíláním. O to více se rozhlas zaměřil na podporu ostatních forem vysílání, zejména pomocí internetu.⁴³ Ve spojení s rozhlasovým vysíláním je vhodné se zmínit i o 15. výročí vysílání Rádia Svobodná Evropa/Rádia Svoboda (RFE/RL) z Prahy, poprvé se z pražským studiem vysílalo 5. 7. 1995.⁴⁴

Média také zmiňovala nízký zájem zahraničních Čechů o volby, který byl dáván do spojitosti s neexistencí korespondenčního hlasování, protože Poslanecká sněmovna dosud nerozhodla o senátní novele předložené ve spolupráci s ministerstvem vnitra v roce 2009.⁴⁵ Média⁴⁶ v této souvislosti uváděla možné zvýšení tlaku na zavedení nových forem hlasování ze vzdálených míst v souvislosti s uzavíráním některých zastupitelských úřadů v zahraničí z úsporných důvodů. Minoritní, nicméně médií sledovanou a často zmiňovanou událostí byl v září 2010 oznámený odchod Petra Fejka z pozice ředitele České národní budovy a Českého centra v New Yorku.⁴⁷

ZÁVĚR

V pohledu na kulturní dimenzi české zahraniční politiky se rok 2010 zdá být opět spíše dalším v řadě. Důležitým mezníkem byla nicméně účast ČR na Světové výstavě EXPO 2010, kde Česká republika dosáhla významných ocenění. Svůj význam také znovu potvrdila multilaterální dimenze a trend regionalizace aktivit zejména v oblasti mezinárodní spolupráce. Důkazem toho je jak stále se rozšiřující činnost sdružení EU-NIC, tak také spolupráce v rámci Středoevropské kulturní platformy i v rámci dalších projektů. V celkovém pohledu na kulturní dimenzi české zahraniční politiky však nebylo možné zaznamenat žádné výraznější změny. V debatách na politické scéně se jedná o více než výjimečné téma. Jistou výjimku tvořilo předvolební období, kdy jednotlivé strany prezentovaly své představy o řadě otázek. A jednou z nich byla i prezentace státu v zahraničí. Dalším důležitým faktorem byla rovněž finanční omezení, která s sebou přinesla hospodářská krize a která se promítla i v oblasti kultury. Celá řada zúčastněných institucí, zejména ty závislé na prostředcích státního rozpočtu, byla nucena omezit své rozpočty. Což se samozřejmě, přes veškerou snahu jejich pracovníků, často projeвило v širší aktivitě i jejich počtu.

Ve vztahu k pozornosti, již se kulturní dimenze těší, či ji spíše postrádá u politické reprezentace, uplynulý rok bohužel spíše potvrdil obavy z let předcházejících. Tedy, že navzdory mnoha aktivitám, množství realizovaných projektů v uplynulých letech, přetrvává pojetí ať už kulturní či veřejné diplomacie jako rétorických priorit bez skutečné a stabilní dlouhodobé podpory. Celá řada problémů, ať už nejednotná terminologie, nenaplněná strategie, neexistence vhodného sdělení, stále přetrvává a neexistuje síla, zájem, či spíše politická vůle, která by se snažila situaci změnit. Je-li už vyvinuto nějaké úsilí v politické rovině, jde spíše o aktivity formalizované, kdy je cíl „naplněn“ vytvořením dokumentu, ale jeho dlouhodobé naplňování již není v centru pozornosti. Nezměrná energie a úsilí, jež jsou vynakládány na realizaci konkrétních projektů, pak nepřinášejí takové výsledky, jaké by mohly.

Je ještě brzy činit závěry a předvídat budoucí vývoj s ohledem na úspěch české účasti na EXPO, který by mohl podpořit význam kulturní dimenze české zahraniční politiky. Zatím se bohužel zdá, že „pouhá“ potřeba dlouhodobého budování pověsti státu, bez výjimečné situace typu předsednictví v Radě EU či výstavy EXPO, není dostatečným motivem pro politickou reprezentaci a v důsledku toho ani pro státní správu k dlouhodobě konsolidovanému a koordinovanému přístupu.

Poznámky

- ¹ Viz *Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006. Koncepce jednotné prezentace České republiky v zahraničí*, přijata Usnesením vlády České republiky, č. 74 z 19. 1. 2005. Dále viz Peterková, Jana: *Kulturní rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, Michal (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2008. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, s. 362–372.
- ² On-line: (www.cot.cz/data/cesky/05_10/priloha_C1005.pdf).
- ³ Koncepce byla přijata Usnesením vlády České republiky č. 601 z 21. 5. 2008.
- ⁴ Usnesení vlády ČR ze dne 9. 4. 2010 č. 262 o pokračování *Programu českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2011 až 2015*.
- ⁵ *ODS chce zlepšit způsob prezentace v zahraničí*. ČTK, 6. 4. 2010.
- ⁶ Viz on-line: (www.psp.cz/sqw/fsnem.sqw?id=967).
- ⁷ 27. usnesení z 9. schůze, konané 16. 3. 2010.
- ⁸ Přehlídka byla realizována 10. 9. 2010 v rámci 4. ročníku Mezinárodního krajanského folklórního festivalu.
- ⁹ Usnesení vlády ČR č. 775 z 11. 7. 2007 k návrhu na přístup České republiky k *Úmluvě o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů*.
- ¹⁰ Viz Tomalová, Eliška: *Kulturní rozměr české zahraniční politiky*. In: Kořan, Michal (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2007. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008, s. 386.
- ¹¹ Předkládací zpráva vlády pro PČR, Poslaneckou sněmovnu a Senát viz on-line: (www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=278) a (www.senat.cz/xqw/webdav/psenat/original/54728/46438).
- ¹² Sdělení MZV ČR o přístupu k *Úmluvě o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů*, č. 93/2010, Sb.m.s.
- ¹³ Více viz on-line: (www.mzv.cz/preview/774-1-MZV/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoloprace/unesco/aktuality/mezinarodni_rok_sblizovani_kultur_v_roce.html).
- ¹⁴ On-line: (www.unesco.org/new/en/executive-board/documentation/documents-and-decisions/).
- ¹⁵ On-line: (portal.unesco.org/culture/en/ev.phpURL_ID=36934&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.htm).
- ¹⁶ Usnesení vlády ČR č. 1452 z 19. 11. 2008, o Státní kulturní politice na léta 2009–2014. Text dokumentu viz on-line: (www.mkcr.cz/assets/kulturni-politika/kulturni-politika-fresh.pdf).
- ¹⁷ Usnesení vlády ČR č. 1031 ze 17. 8. 2009.
- ¹⁸ Země Visegrádské čtyřky plus Rakousko a Slovinsko.
- ¹⁹ Seznam projektů realizovaných v průběhu roku 2010 k dispozici na stránkách MZV. Viz on-line: (www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/kultura/putovni_vystavy/index.html).
- ²⁰ Rozhovor autorky na OKKP MZV ČR, 20. 10. 2010.
- ²¹ On-line: (www.czechcentres.cz).
- ²² Více viz on-line: (www.nocliteratury.cz/2009/cs/praha/homepage).
- ²³ Viz on-line: (www.alterego-europe.eu/cz).
- ²⁴ Viz on-line: (www.generation89.eu/).
- ²⁵ Viz on-line: (www.eunic-online.eu/node/270).
- ²⁶ On-line: (www.czexpo.com/cs/ceska-republika-na-expo-2010/koncepce-a-cile-ceske-ucasti.shtml).
- ²⁷ Rozhovor autorky v Českých centrech, 23. 10. 2010.
- ²⁸ Viz on-line: (www.czexpo.com/cs/ceska-republika-na-expo-2010/koncepce-a-cile-ceske-ucasti.shtml) nebo podrobněji (www.czexpo.com/file/cs/ke-stazeni/EXPO-2010-koncepce-ucasti.pdf).
- ²⁹ Viz on-line: (www.czexpo.com/cs/ceska-republika-na-expo-2010/koncepce-a-cile-ceske-ucasti.shtml).
- ³⁰ Viz on-line: (www.czexpo.com/cs/doprovodne-programy-cr/index.shtml).

- ³¹ Newsletter EXPO 2010, č. 21, říjen 2010, s. 2. On-line: (www.czexpo.com/file/cms/0235_expo_newsletter_21-cz_web.pdf).
- ³² Newsletter EXPO 2010, č. 22, listopad 2010. On-line: (www.czexpo.com/file/cms/0266_expo_newsletter_22-cz_web.pdf).
- ³³ Viz on-line: (www.czexpo.com/cs/doprovodne-programy-cr/index.shtml).
- ³⁴ Rozhovor autorky v Českém centru Praha, 15. 9. 2010.
- ³⁵ *Mezi Čechy a Slováky prý může vzniknout jazyková bariéra*. ČTK, 9. 4. 2010.
- ³⁶ *Kvůli výuce češtiny pro děti Čechů v cizině se asi změní zákon*. ČTK, 27. 4. 2010.
- ³⁷ On-line: (portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/6966/_ps.1244/M/_mc/709-22501-698/_s.155/10202?docid=129283).
- ³⁸ Rozhovor autorky v Českém centru Praha, 25. 11. 2010.
- ³⁹ Rozhovor autorky v Českých centrech, 23. 9. 2010.
- ⁴⁰ Viz on-line: (www.eunic-online.eu), také (www.eunic-online.eu/czechrepublic).
- ⁴¹ Setkání zástupců pražského sdružení EUNIC 15. 9. 2010 za účasti odborné veřejnosti i dalších zájemců.
- ⁴² Rozhovor autorky v Českých centrech, 23. 9. 2010.
- ⁴³ *Rozpočet zahraničního vysílání ČRo bude letos o 15 procent nižší*. ČTK, 20. 1. 2010.
- ⁴⁴ *Před 15 lety zazněl hlas Svobodné Evropy poprvé z Prahy*. ČTK, 5. 6. 2010.
- ⁴⁵ Peterková, Jana: Kulturní rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2009. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010, s. 348.
- ⁴⁶ *Češi v cizině mají poslední možnost přihlásit se k volbám*. ČTK, 18. 4. 2010.
- ⁴⁷ *Lidové noviny*, 27. 9. 2010. On-line: (www.lidovky.cz/tiskni.asp?r=lide&c=A100927_173405_lide_ani).

Seznam zkratek

- ACEA – European Automobile Manufacturers Association (*Evropské asociace výrobců aut*)
- AČR – Armáda České republiky
- AFET – Committee on Foreign Affairs (*Výbor pro zahraniční záležitosti /Evropský parlament/*)
- AI – Amnesty International
- ALDE – Alliance of Liberals and Democrats for Europe (*Evropská liberální, demokratická a reformní strana*)
- AMO – Asociace pro mezinárodní otázky
- ARK – Autonomní republika Krym
- ASEM – Asia-Europe Meeting (*Asijsko-evropské setkání*)
- BaH – Bosna a Hercegovina
- BIE – Bureau of International Expositions (*Mezinárodní úřad pro EXPO*)
- BIS – Bezpečnostní informační služba
- BMATT – British Military Advisory and Training Team (*Britský vojenský poradní a výcvikový tým*)
- BRIC – Brazílie, Rusko, Indie, Čína
- CBRN – Chemical, Biological, Radiological, Nuclear (*chemické, biologické, jaderné prostředky*)
- CERD – International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (*Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace*)
- CDU – Christlich Demokratische Partei (*Křesťansko-demokratická strana /SRN/*)
- CEDAW – Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (*Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen*)
- COAFR – Correspondence Africa (*Výbor pro subsaharskou Afriku*)
- COELA – Working Party on Enlargement and Countries Negotiating Accession to the Union (*Výbor pro agendu rozšiřování EU*)
- COHOM – Working Party on Human Rights (*Pracovní skupina Rady EU pro lidská práva*)
- COJUR – Council Working Group of Public International Law (*Pracovní skupina pro mezinárodní právo veřejné*)
- CONCORD – European NGO Confederation for Relief nad Development (*Evropská konfederace NNO pro humanitní pomoc a rozvoj*)
- COREPER – Comité des représentants permanents (*Výbor stálých zástupců*)
- COSAC – Conférence des Organes Spécialisés dans les Affaires Communautaires et Européennes des Parlements de l'Union européenne (*Konference evropských výborů parlamentů*)